

Egy év múlva Magyarországon

Irta: VASVÁRY ÖDÖN

1.) ÁLTALÁNOS BENYOMÁSOK

Pontosan egy esztendővel azután, hogy tavaly Magyarországra mentem, az idén megegyezően megkockáztattam ezt a minden tekintetben érdekes és tanulságos utat. Mint tavaly, most is egyedül mentem. Az ilyen egyedül való utazásnak, legalább is az én szememben, igen sok előnye van, amiket felesleges volna részletezni. Most is megállapíthatom, hogy utam teljes sikerrel járt, sőt sok tekintetben kielégítőbb volt, mint a tavalyi. Ezt talán megmagyarázza az a körülmény, hogy míg tavaly meglehetősen idegesen vonultam be az új, ismeretlen Magyarországra, most már némi jártasság lévén a hátam mögött, ez az idegesség nem bántott. Tavalyi tapasztalataim megnyugtattak, hogy mint magányos turistának, akinek a célja kizárólag rokonai és baráti látogatás, nem kell semmitől sem tartanom. Ha rendesen eleget teszek a hivatalos előírásoknak, senki háborgatni nem fog és semmi kellemetlen emléket sem kell vinni magammal. Valóban így is történt.

Egy tekintetben lehetett volna egy kis kellemetlenségem, de ezt is sikerült elkerülni. Tartózkodási engedélyem ugyanis október 16-ig szólt, viszont a repülőgép, amelyen fenntartott helyem volt, október 17-én reggel volt indulandó. A szállodában nagyon vigyáztak a dátumra. Az utolsó napokon állandóan ott volt a figyelmeztető cédula a szobám levélfülkéjében. A regisztráló deszkavezetője figyelmeztetett. Azzal érveltem, hogy október 16-ika éjfélig tart és én már reggel megyek. Mi különbséget tesz az a pár óra? Mégis, jobb lesz, volt a válasz, ha elmegyek a külföldiek ellenőrző hivatalba és bejelentem a dolgot, egy napi meghosszabbítást kérve. Ezt meg is tettem, a dolgot pár perc alatt udvariasan elintézték, a meghosszabbítást igazoló pecsétet ráütötték az engedélyre és minden további lépés simán történt meg.

Utam egyes tapasztalatairól néhány cikkben fogok beszámolni, abban a reményben, hogy sokan elolvassák és sokaknak kedvük támad megnézni a régi hazát s az ott élő rokonokat és barátokat. Igen nagy dolog ez a mai zavaros világban. Én magam csak örülni tudok, hogy egy év alatt kétszer volt alkalmam felhasználni ezt a régen várt alkalmat.

Legkellemesebb tapasztalatom volt az a tökéletes udvariasság és szivesség, amivel mindenütt találkoztam. A vámvizsgálat és idegen pénz bejelentése pár perc alatt megtörtént s minden további ceremónia nélkül már vitt is bennünket az autó a szálloda felé. Az új Royal szállodába vittek, ami voltaképpen a régi nagykerületi hasonló nevű szálloda teljes megújítása, teljesen modern, gyönyörű, hatalmas épület. A turistákat, akik a közhiedelem szerint mind jómódú emberek, mert máskülömben nem telnék nekik ilyen kirándulásra, mind ide és még egy-két ugynevezett "osztályon felüli" szállodába viszik (Gellért, Duna, Margitsziget). Gyönyörű parkettes, fürdőszobás szobát kaptam, amit, meglepetésemre, fűtöttek is azon az egy-két napon, amikor hidegebb volt. Tavaly a Duna szállodában, pont ebben az időszakban, amikor sokkal hidegebb volt, szó sem volt a szobák fűtéséről. Gyönyörű étterem, elsőrendű ételek és kiszolgálás várja a vendégeket; meg-

ÚJ FŐNÖKÖT KAPOTT

számláltam, 46-féle ételben válogathat a nagyobb igényű vendég. Este cigányzene van az étteremben, amikor az árak kissé magasabbak, de ha tekintetbe vesszük, hogy az ország elismerten legjobb cigányzenekara játszik (Járóka a primás neve), amerikai vonatkozásban az árak igen méltányosak.

A deszknél abszolút udvariassággal fogadják a vendégeket. Keleti ur, a "főportás", a deszk vezetője, tavaly a Duna szállóban töltötte be ugyanazt a hivatalt. Megismert s mint régi ismerősnek, a legnagyobb készséggel segített mindenben. A személyzetet meglátszik, hogy remekül be vannak gyakorolva. Az egyenruhás "bellhop" fiatal emberek intelligens, szerény fiúk, akikből teljesen hiányzik az amerikai "bellhop" sokszor bosszantó fölényeskedése. A borraivalót mindenki köszönte, ugylátszik, ez meg van engedve. A vendég szívesen adja, mert kis pénzért értékes ellenszolgálatokat kap.

Ezt az új disz-szállodát csak augusztusban nyitották meg és ma ez az ország rangban legelső vendéglátó helye, amely valóban európai színvonalon áll. Azt hiszem, minden vendég csak kellems emlékekkel távozik onnan.

Tizennégy napig voltam magyar földön s ez alatt, amint próbálom összeszámlálni, körülbelül ötven emberrel volt alkalmam hosszabb-rövidebb beszélgetést folytatni. Majdnem mindenki kérdéssel kezdte a beszélgetést: Lesz-e háború? A kérdés, mint hiú embernek, imponált nekem, mert burkoltan azt is jelentette, hogy valami nagy nemzetközi szakértőt látnak bennem, aki annyira a kor útőerén tartja a kezét, hogy ezzel a kopott kifejezéssel éljek, hogy erre a meglehetősen fontos kérdésre hiteles választ tud adni. Megmondtam nekik, hogy én semmivel sem tudok többet efelől, mint akármelyik már, többé-kevésbé intelligens ember. Csak a saját véleményemet mondom, hogy: nem lesz. Nem tudom ugyanis feltételezni az emberiségről, hogy hajlandó volna öngyilkosságot elkövetni. A feltört atomnak eddig még csak átkos gyümölcseit látja a világ, de el kell jönnie az időnek, amikor az áldásos gyümölcsök az egész emberiség közkincsévé válnak. Ha más nem, az az áldásos eredmény máris megvan, hogy előreláthatólag az atom fogja lehetetlenné

tenni a pusztító és céltalan háborút, kényszerítve az embereket, hogy problémáikra ne a fegyvereknél, hanem a tárgyaló asztalnál keressék és találják a megoldást.

Viszont az első kérdés, amit én tettem fel nekik, ez volt: Én egy évvel ezelőtt itt voltam. Mondjátok meg: javult-e az ország helyzete egy év alatt, vagy rosszabbodott? Háromféle választ kaptam: az első szerint javult, a másik szerint (ezt csak egy-két ember mondta), rosszabb lett. A legtöbbször válasza ez volt: ugyanugy van minden.

A saját tapasztalatom ez: mivel tavaly is majdnem ugyanazokkal az emberekkel találkoztam, feltétlen bizonyossággal meg tudom állapítani, hogy lelkületükben kétségtelen könnyebbülést láttam. Tavaly a legtöbbet deprimált, kesernyős hangulatban találtam. Volt, aki sirva borult a nyakamba a bucsuzáskor, de most, amikor bucsuztunk, nevetve rázza a kezemet. Népes társaságokban voltam, intelligens férfiak és nők között, akikkel éppen olyan könnyedén, derülten társaloghatunk, mint valamikor a régi világban. Nem dicselkedett senki, de panaszt is jóval kevesebbet hallottam, mint tavaly. Azok az emberek, akik annyira gyötrelmen és poklon mentek keresztül, akiknek hazáját és életét két szörnyű háború szaggatta darabokra, akiknél az élet egyik legnagyobb átká, a félelem és rettegés mindennapos vendég volt, most mint valami szörnyű lidércnyomástól felszabadulva, szinte meglepetve látják, hogy mosolyogni, nevetni is tudnak. És ha sok mindenük nincs is, ami ma már vele kellene, hogy járjon a civilizált élettel, mégis többjük van, mint azelőtt; mindenekelőtt az a legnagyobb dolog, hogy senki sem zaklatja vagy bántja őket. Kétségtelen, hogy sok minden rájuk férne: modernebb lakásvizonyok, a közszükségleti cikkek olcsóbbodása, több kereset, sokkal több kényelem az otthonokban és egy csomó olyan dolog, ami másutt megszokott, mindennapi csekélység, — de ami nélkül egészen jól meg lehet lenni, változatosabb szórakozási alkalmak, simább és könnyebb közlekedés, és sok más egyéb. Viszont: látják a mai helyzet

előnyeit is. Az egészségügyi szolgálat általánosága és ingyenes volta, a tanulási lehetőségek a fiatalok és idősebbek számára is (igaz, hogy a volt középosztály gyermekeinek háttérbe szorítása igen sok fájdalmat okoz), az a tény, hogy az iskoláztatás költségei minimálisak, (nem tudom, tandíjat kell-e fizetni az iskolákban) és általában a szociális intézmények nagy száma mind olyan tények, amelyek előtt nem lehet senkinek sem a szemét behunynia.

Akikkel beszéltem, többnyire idősebb emberek, a régi világ maradványai, akik majdnem mind lényegesen lejjebb csuszta a társadalmi létrán s akik a régi élet kényelmét, kisebb-nagyobb előnyeit természetesen nem tudják elfelejteni. De ismétlem: örömmel láttam, hogy ma már ezek az emberek is tudnak nevetni és tudnak örülni az életük megfogyatkozott előnyeinek is. Sok közöttük a nyugdíjas és a nyugdíj természetesen siralmasan kevés, de vajjon, mikor volt sok vagy elég? Amit majdnem mindenki egyformán hangoztat, ez: Csak rosszabbul ne legyen!

Egyet bizonyosan tudok: tavaly sokkal nehezebb szívvel hagytam ott a magyar földet, mint az idén.

"Szabadság"

1961. Nov. 16.

Értesítem mint a Komisz hangú címadó cílket
Hálás Peter, nemrég diszidált
ex-Kommunista Szindarab író.

Válaszomat (amit a Szabadság
megcsontítva közölt, lásd V.O. Cikkék
III. Kötet, № 93.)